

Radikálové se zabydleli. Dveře jim otevřel Trump, varuje polská expertka

Filip Harzer
30. 8. 2025

Seznam Zprávy

Podpora krajní pravice v Polsku roste a s ní přibývá projevů nenávisti i fyzických útoků na „jinakost“. O radikalizaci společnosti mluví v rozhovoru pro Seznam Zprávy polská expertka na radikalismus Anna Tatar.

/Od zvláštního zpravodaje z Polska/

Celoevropský růst podpory krajní pravice není náhlý, jde o dlouhodobý trend posílený nástupem Donalda Trumpa, říká v rozhovoru Anna Tatar z organizace Nikdy víc (Nigdy więcej). Ta se zabývá monitorováním xenofobních a rasistických projevů v Polsku.

V Polsku se to jasně projevilo v letošních prezidentských volbách, kdy dva krajně pravicoví kandidáti dostali dohromady 20 procent. A prezidentem se stal politik, který má na takové prostředí vazby.

Polská krajně pravicová strana Konfederace navíc mistrně využívá sociální sítě, TikTok i kulturu memů. Je atraktivní hlavně pro mladé muže, nabízí jazyk agrese, militarizace, „obranu polskosti“, podotýká Tatar, která je spoluautorkou „Hnědé knihy“ mapující rasistické, xenofobní a krajně pravicové násilí z posledních let.

V rozhovoru vysvětluje i silné propojení s prostředím fotbalových ultras a chuligánů a jeho vazby na prezidentský palác. Text je součástí reportážního cyklu Seznam Zpráv [Radikální přitažlivost](#).

Stoupenci strany Konfederace se často nepovažují za radikály ani za příznivce krajní pravice. Jak to tedy s Konfederací je?

Rozhodně je to radikální strana. Některé výroky a chování jejích členů a spolupracovníků se blíží fašismu. Mluvím třeba o Grzegorzi Braunovi, jenž už sice v Konfederaci není, ale jeho výroky a činy byly extrémní. A není to ojedinělé.

V našem sdružení *Nikdy víc* už roky dokumentujeme projevy nenávisti od politiků Konfederace. Jde o prohlášení mířící proti demokracii, o výzvy ke svržení systému i útoky na menšiny. Jsou to základní znaky radikalismu a právě to je důvod, proč Konfederaci označujeme jako krajní pravici.

Kdo je Grzegorz Braun?

Extremistický europoslanec Grzegorz Braun se „proslavil“ řadou kontroverzních incidentů a výroků. Nejznámější je jeho předloňský útok na chanukový obřad v kuloárech polského parlamentu, který označil za „satanistický triumfalismus“. Svíce uhasil práškovým hasicím přístrojem.

Zobrazit vše

Cítí se teď - po nástupu nového prezidenta Karola Nawrockého - krajní pravice sebejistě?

Konfederace zažívá „svůj moment“ a chytila vítr do plachet. Její lídr Sławomir Mentzen dosáhl v prvním kole prezidentských voleb překvapivě vysoké podpory kolem 14 procent. Už zmíněný Grzegorz Braun dostal šest procent.

Prezident Nawrocki má ke Konfederaci velmi blízko a během kampaně přímo podepsal deklaraci, že bude prosazovat programové body klíčové pro Mentzena. Bez výhrad přijal celý jeho seznam.

Co k růstu krajní pravice vedlo? Konfederace má teď podporu kolem 14 procent. Kdy došlo k průlomů?

Nemluvila bych o náhlém zlomu, ale spíš o dlouhodobém budování pozice. Je to širší jev – nejen v Polsku, ale v celé Evropě i světě. Zásadním momentem bylo první zvolení Donalda Trumpa prezidentem USA. Byl to silný signál a dodalo to krajní pravici v USA i v Evropě obrovskou vzpruhu. V Polsku pak pravice, včetně někdejší vládnoucí strany Právo a spravedlnost (PiS), v posledních letech zradikalizovala svůj jazyk a politiku natolik, že se hranice mezi „běžnou“ a „krajní“ pravici rozostřily.

Konfederaci se za vlád strany PiS podařilo pomalu budovat pozici. Dokázala také dobře využít sociální sítě a pro mladé voliče je atraktivní. Sławomir Mentzen má svůj formát rozhovorů, klipů na TikToku, k tomu existují celé série memů a spousta stranických kont a skupin. Jejich poselství přitom často spočívá v nenávisti a štvání vůči menšinám, odlišnostem a migrantům.

Foto: FB / Nigdy więcej / Dr. Anna Tatar z organizace Nikdy víc.

Konfederace po prezidentských volbách aktivizuje i ulici. Daří se jí to?

Strana v červenci zorganizovala v jeden den na 80 protiimigračních protestů, na kterých se objevila i hesla nenávistného charakteru. Skandoval se mimo jiné pokřik „Polsko Polákům“. Znamená to, že v Polsku nechceme žádné menšiny, ale jen „skutečné Poláky“, například bílé. Ta „skutečnost“ je politicky úzce definovaná kategorie, do které bych se já určitě nevešla.

V rétorice Konfederace se objevují i Ukrajinci. Mentzen během své prezidentské kandidatury neustále velmi manipulativním a nepravdivým způsobem zdůrazňoval, že Ukrajinci v Polsku údajně dostávají benefity a že Polákům se žije hůř než jim. To je úplný nesmysl.

Mentzen jako ekonom moc dobře ví, jak obrovský je příspěvek Ukrajinců k polskému HDP. Kdyby teď všichni Ukrajinci odjeli, polská ekonomika by se citelně propadla. Přesto používá tahle populistická, hloupá a nenávistná hesla – a právě z nich se skládá hlavní sdělení Konfederace.

Jaké to má na společnost dopady?

Téměř denně se objevují zprávy o napadeních. Jde o urážky, plivance nebo bití lidí s tmavou pletí. Nepamatuji si, že by dřív bylo takových útoků tolik. Navíc to, co se k nám dostane ze sociálních sítí a z médií, je jen špička ledovce.

Konfederace je populární zejména u mladých mužů. Rozumím, že vliv na to mají sociální sítě, ale co jim strana vlastně nabízí?

Militarizaci na různých úrovních. Projevuje se například v jazyce, kdy se stále mluví o válce, ohrožení a obraně hranic. Ve skutečnosti je to spíš smyšlená realita, protože na Polsko nikdo přímo neútočí.

Na hranici s Německem nejsou žádné hordy migrantů a nedochází ani k „ukrajinizaci“ Polska, jak to neustále opakují politici Konfederace. Je to smyšlený svět, v němž každý, kdo není „pravý Polák“ – není narozený v Polsku, není bílý –, představuje hrozbu. To je jejich vzkaz: imaginární nutnost bránit polskost, přestože ji nikdo neohrožuje.

K tomu se přidává i vizuální stránka. Jde například o groteskní gesto, kdy Sławomir Mentzen na výročí vypuknutí varšavského povstání vyrazil do Berlína a před Braniborskou bránou s kolegy se světlicemi rozvinuli velký transparent s textem, že Němci v roce 1944 zavraždili 200 tisíc Poláků a zničili Varšavu.

Jak to souviselo s památkou obětí povstání? Ve skutečnosti šlo spíš o divadlo, jenže to z hlediska kliků a sledovanosti funguje. Odezvu má hlavně u lidí napojených na prostředí fotbalových chuligánů, kde má krajní pravice hodně příznivců.

Na mladé muže to působí jako „cool“ gesto. Ta póza je pro ně atraktivní, protože vybočuje z rámce. Líbí se jim, že věci dělají po svém: Jsme fanoušci, tak si se světlicemi zahrajeme na to, že uctíváme varšavské povstání.

Jak důležité je pro krajní pravici prostředí fotbalových fanoušků a také chuligánů?

Tahle prostředí se už léta prolínají. Transparenty z fotbalových stadionů, které skoro třicet let monitoruje naše sdružení, velmi často útočí na menšiny. Často je vyvěšují právě příznivci krajní pravice.

Když před pěti lety probíhala politická štvánice na LGBT+ lidi, odrazilo se to i na stadionech. Objevily se transparenty s přeškrtnutou zkratkou LGBT a s přeškrtnutou duhou. V roce 2015 se během humanitární krize v Evropě objevila hesla proti uprchlíkům.

Teď má krajně pravicové prostředí a fotbaloví ultras novou spojku: nového prezidenta Karola Nawrockého, který sám vzešel z prostředí „pseudofanoušků“ a platí za přítele a spojence chuligánů.

Bere si prezident Nawrocki tohle prostředí i do prezidentského paláce?

Média už na jaře informovala o Nawrockého fotkách s lidmi s tetováním s nacistickou symbolikou. Když byl Nawrocki zvolen prezidentem, fanoušci Lechie Gdaňsk mu hned gratulovali a oslovovali ho familiárně křestním jménem.

Jeho prezidentským kaplanem se stal Jarosław Wąsowicz, což je neformální duchovní patron pseudofanoušků. Léta organizuje jejich „pout“ do Čenstochové. S náboženstvím nemají skoro nic společného, zato jsou tam každý rok transparenty, šály a vlajky s nenávisťnými hesly a symboly, včetně nacistických.

Jasná Hora přitom v Polsku platí za posvátné místo, ikonu katolicismu a polské kultury. Navzdory tomu se tam v lednu rok co rok schází chuligáni s nacistickou symbolikou – a nikdo to neřeší, nikdo to místo nebrání.

Končí to u toho, že mladí kluci pochodují se světlicemi a vykřičí se a občas někoho zbijí? Nebo se to přímo přelévá do politiky a začíná to v ní hrát reálnou roli?

Začíná. Mentzen má historicky vysokou podporu a Nawrocki se stal prezidentem. Nejde jen o nějaké vulgární kluky, co občas zapálí dýmovnici. Oni chodí k volbám a dávají moc do rukou lidí, kteří pak řídí stát – nebo ho v budoucnu řídit budou. Mají skutečnou politickou sílu.

Politicky tuhle skupinu zaujala už zmíněná nabídka jazyka agrese a militarizace. Často jde přitom o primitivní sdělení: na jedné straně strašení imaginárními migranty z Německa a na druhé straně demonstrace hrubé fyzické síly.

Neopakuje se tohle cyklicky? Před deseti lety zaujal hodně mladých lidí antisystémový politik a zpěvák Paweł Kukiz. Ten už se ale v politice rozpustil.

Vždycky existuje část mladých, kteří hlasují proti mainstreamu a dají hlas těm na okraji. Teď ale nejde jen o módní vlnu, protože krajní pravice má rok od roku vyšší podporu. Dá se už mluvit o dlouhodobém procesu.

Možná je to i fenomén doby, protože nejde jen o Polsko, ale o trend, který vidíme v celé řadě zemí. Krajní pravice se dostává k moci a k vlivu.

Normalizuje se?

Politicky rozhodně ano. Stačí se podívat, kdo v různých zemích vládne nebo kdo tam náhle posiluje, například AfD v Německu. Pokud v Polsku sečteme podporu pro Sławomira Mentzena a Grzegorza Brauna v prezidentských volbách, jsme číselně skoro na podpoře AfD v Německu – radikální straně tvrdě napravo, která žije z nenávisti.

Možná žijeme v historickém momentu, kdy nenávist přináší politický kapitál. Jenže otázka zní: Kam nás to dovede?

Směřoval jsem k vaší prognóze... Jaký bude podle vás další vývoj krajní pravice v Polsku? Vynesou ji ty současné trendy až k podílu na moci?

Obávám se, že ano. Nejvíce se však bojím důsledků, které vidíme už teď: útoků na lidi. V Polsku žije spousta menšin, které se liší barvou pleti, jazykem, náboženstvím. Nedávno došlo v autobuse k fyzickému útoku na ukrajinskou lektorku z Varšavské univerzity, která tu žije přes 15 let. Jen kvůli tomu, že mluvila ukrajinsky. Fyzické útoky jsou vždy na konci tohoto procesu.

Radikálové jsou na vzestupu, máme nového prezidenta, který má jasné názory. Tohle prostředí se cítí silné a už přemýšlí o dalších volbách. Otázkou je, jaké bude Polsko za pár let.

Co když se budou útoky stupňovat? Budou Ukrajinci, kteří se dobře integrují a jsou důležití pro ekonomiku, dál chtít žít v Polsku? Budou tu chtít zůstat lidi s jinou barvou pleti? Nebo míříme k maďarskému modelu: uzavírání země a odklonu od demokracie? Je tohle Polsko, které si většina Poláků přeje? Doufám, že ne, ale vyloučit se to nedá.

F. Harzer: „Radikálové se zabydleli. Dveře jim otevřel Trump, varuje polská expertka“. SeznamZpravy.cz, 30.08.2025.

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-stredni-evropa-radikalove-se-zabydleli-dvere-jim-otevrel-trump-varuje-polska-expertka-284814>